

**OŚRODEK DOKUMENTACJI
ZABYTKÓW W WARSZAWIE**
KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKÓW
ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA

A B C D E F G H I J K L M N O P R S T U V W X Y Z Nr

1. Obiekt

**STARE ŁAZIENKI W ZESPOLE PAŁACOWO-ZDROJOWYM
OB. ZAKŁAD PRZYRODOLECNICZY**

2. Czas powstania

Ok. 1820

3. Miejscowość

NAŁĘCZÓW

4. Adres

24-140 Nałęczów,
Al. Grabowa 1

nr hipoteczny

300/2

lub. ewid. gruntów

5. Przynależność administracyjna

lubelskie

województwo

Miasto Nałęczów

gmina

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Do 1772 r. Bochothnica

7. Przynależność administracyjna
przed 1 VI 1975

lubelskie

województwo

Puławy

powiat

8. Właściciel i jego adres

Zakład Lecznicy „Uzdrowisko
Nałęczów” S.A.
Nałęczów Al. Małachowskiego 5

9. Użytkownik i jego adres

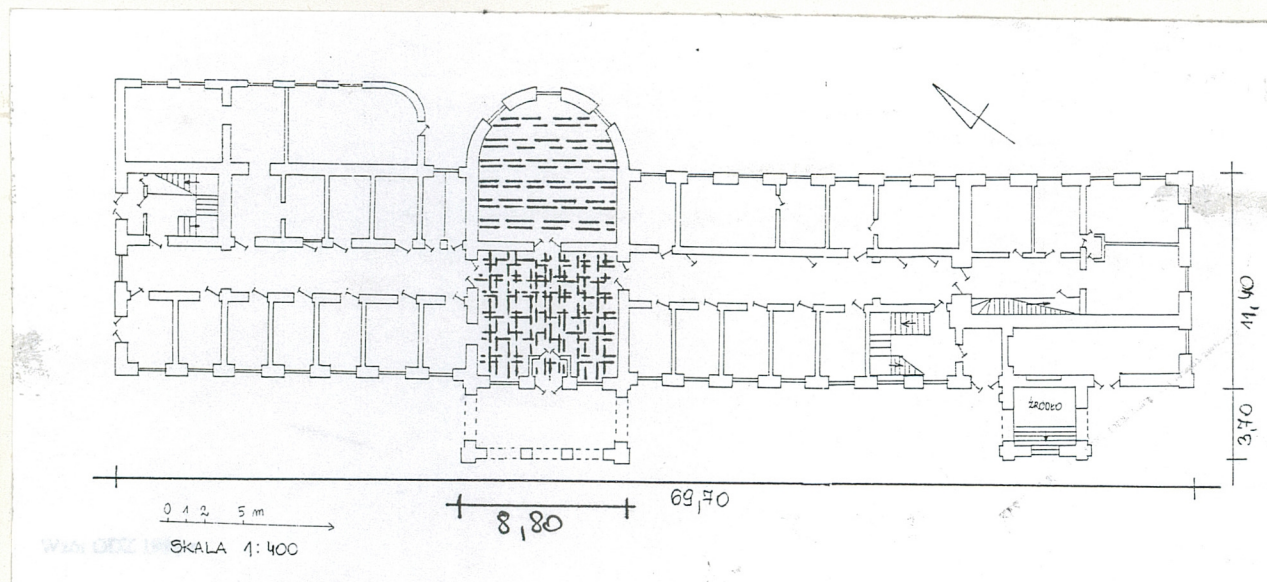
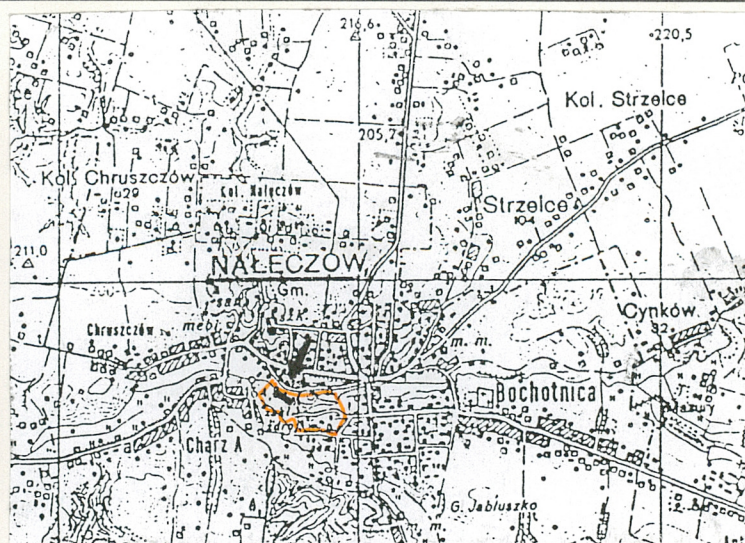
W/w

10. Rejestr zabytków

A / 257

14.03.1967

Nr ..... data .....

Po śmierci Antoniego Małachowskiego w 1796 roku majątek nałęczowski odziedziczyła jego żona Katarzyna z Działyńskich i syn Ludwik. Ponieważ zmarły właściciel korzystał z wód nałęczowskich, jego spadkobiercy postanowili wykorzystać je na szerszą skalę. Wkrótce zarówno pałac jak i oficyna nie były wystarczające. Wtedy Małachowscy budują pierwszy budynek o przeznaczeniu „sanatoryjnym” a jest nim Domek Biskupi. Wzniesiono go dla biskupa łuckiego Kacpra Ciecieszowskiego, od którego funkcji kościelnej pochodzi późniejsza nazwa obiektu. Następnym nowopowstałym obiektem były właśnie Łazienki. Rozwój uzdrowiska zahamował wybuch Powstania Listopadowego i późniejsze represje.

Dopiero lata 1878-1882 przyniosły poprawę sytuacji. Lekarze sybiracy zainteresowali się Nałęczowem i wydzierżawili ten teren. Dzięki nim uzdrowisko przeżyło swój „złoty okres”. Spółka założona przez Fortunata Nowickiego, Konrada Chmielewskiego, Wacława Lasockiego i Władysława Sipniewskiego kupiła tereny uzdrowiska w 1880 roku od Michała Górskiego. Wkrótce podjęto przebudowę wszystkich istniejących budynków. Łazienki zostały podwyższone o piętro wg. projektu Karola Kozłowskiego.

Czasy świetności kurortu przerywa I wojna światowa. Po jej zakończeniu sytuacja nie ulega poprawie ponieważ Zakład Leczniczy boryka się z trudnościami finansowymi. W czasie II wojny światowej uzdrowisko ulega dewastacji. Bezpośrednio po wojnie Uzdrowisko przejmuje Związek Inwalidów Wojennych, a do funkcji sanatoryjnej powraca w latach 50-tych.

c.d. na wkladce nr.1

Sytuacja – obiekt jest usytuowany w zachodniej części uzdrowiska znajdującego się w południowo-zachodniej części miasta przy trasie wiodącej z Lublina do Kazimierza. Łazienki znajdują się w pobliżu bramy zachodniej i są ku niej zwrócone boczną elewacją. Obiekt od północnego-wschodu graniczy z Domkiem Biskupim, na tyłach Łazienek znajduje się skarpa a frontem jest ustawiony wzdłuż Alei Grabowej.

Materiał, konstrukcja, technika –

Ściany- murowane z cegły i kamienia łączonych zaprawą wapienną, lica ścian zewnętrznych i wewnętrznych tynkowane. W pomieszczeniach leczniczych ściany są wyłożone glazurą do wysokości 2 m. Występują lamperie olejne, parapety wykonane z lastryko.

Sklepienia i stropy – prawie w całym budynku występują stropy Kleina, nad częścią środkową strop kasetonowy żelbetowy nad wielką salą również żelbetonowy z wyodrębninami belkami.

Wieżba dachowa – słupowo- kleszczowa z zastrzałami.

Pokrycie dachu- dach mansardowy, nad portykiem i lukarnami są dachy dwuspadowe a nad wieżą hełm. Dachy pokryte blachą miedzianą.

Posadzki, podłogi- najczęściej występuje terrakota, parkiet w pomieszczeniach hotelowych, lastryko oraz płytki gresowe w klatce schodowej przy wieży.

Schody – schody dwubiegowe przy wieży wykonane z lastryko, w części zachodniej czterobiegowe z próżniq.

Otwory- drzwiowe i okienne prostokątne, zamknięte odcinkowo oraz trójkątne.

Drzwi zewnętrzne są dwuskrzydłowe płycinowe z nadświetlem zamkniętym łukiem pełnym. We wnętrzu występują drzwi płycinowe dwuskrzydłowe wahadłowe oraz jednoskrzydłowe a także płytowe współczesne. Występują okna polskie podwójne na parterze ze ślemieniem zamkniętym pełnym łukiem a na piętrze bez ślemienia zakończone trójkątnie.

Rzut – obiekt założony na rzucie wydłużonego prostokąta z przylegającym od południowego-zachodu usytuowanym na osi portykiem na planie prostokąta oraz wieżą na rzucie kwadratu usytuowaną przy południowej części fasady. W północno-wschodniej części usytuowany jest na osi obiektu ryzolit na planie półokręgu i przylegające do północnej części tej elewacji pomieszczenia na rzucie prostokąta o zaokrąglonym wschodnim narożu.

c.d. na wkladce nr 1

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa	16. Przeznaczenie pierwotne	17. Użytkowanie obecne
6800 m ³	840 m ²	Łazienki	Funkcja hotelowa i wodolecznictwo
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja (po 1945 r.) Około 1950 roku wymieniono stropy w całym budynku. Łazienki były remontowane w latach 60-tych i 90-tych.		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) Fundamenty w stanie dobrym. Ściany zewnętrzne i wewnętrzne oraz sklepienia i stropy w stanie dobrym . Zachowane w dobrym stopniu konstrukcja i pokrycie dachu orz wyposażenie i instalacje .	
20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie			

21. Akta archiwalne i źródła ikonograficzne (rodzaj, numer i miejsce przechowywania)

23. Uwagi różne

24. Opracowanie karty ewidencyjnej

tekst	mgr Jadwiga Chmielewska	V-IX . 2001	
	imię, nazwisko, data, podpis		
plany, rysunki	mgr Jadwiga Chmielewska	V-IX . 2001	
	imię, nazwisko, data, podpis		
zdjęcia fotogr.	mgr Jadwiga Chmielewska	V-IX . 2001	
	imię, nazwisko, data, podpis		

WOSOZ Lublin

miejsce przechowywania negatywów .....

KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW PRAWA AUTORSKIEGO

22. Bibliografia

Tarka M., Dzieje Nałęczowa , Nałęczów 1989 .

Red. J. Góra , M. Mironowicz-Panek , A. Olkowicz , Uzdrowisko Nałęczów-
przewodnik, Nałęczów 1998 .

Nałęczów , zakład wód mineralnych żelazistych i hydroterapii , Warszawa 1882 ,
W pos. J. Góra .

Michalak T., Projekt techniczny rewaloryzacji i modernizacji budynku „Stare
Łazienki”, Lublin 1993 .

25. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

26. Załączniki

Wkładki nr 1-3

1. Miejscowość.....	NAŁĘCZÓW	4. Obiekt (nazwa jak w karcie)	5. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego)
2. Gmina.....	Nałęczów	STARE ŁAZIENKI W ZESPOLE	Tekst, plan sytuacyjny
3. Województwo.....	Lubelskie	PAŁACOWO-ZDROJOWYM	

c.d. pkt. 12

W pierwotnej postaci obiekt był jednorodny stylistycznie. Bryła Łazienek uległa zmianie w latach 80-tych XIX wieku, lecz ich klasycystyczny charakter został zachowany. Jest to pierwszy obiekt wzniesiony w nałęczowskim uzdrowisku, w celach leczniczych. Swą pierwotną funkcję pełni on do dzisiaj a jego walory zabytkowe podkreśla portyk fasady i stiukowa dekoracja we wnętrzu. Historia Łazienek jest nierozdzielnie związana z dziejami kurortu liczącego sobie 200 lat.

c.d. pkt. 13

Rzut c.d. - Układ wewnątrz dwu- i trójtaktowy, dwu- i trójdzielny z wąskim korytarzem pomiędzy traktami. Dwa pomieszczenia w parterze dostępne są przez odrębne wejścia z zewnątrz. Jedno znajduje się w północno-zachodniej części budynku a drugie w południowo-wschodnim narożu.

Bryła - obiekt jest niepodpiwniczony, dwukondygnacyjny z dwukondygnacyjną wieżą i parterowym portykiem w fasadzie zwieńczonym trójkątnym tympanonem. Część główna budynku kryta dachem mansardowym, nad portykiem dach dwuspadowy a nad wieżą występuje hełm. W elewacji północno-wschodniej, na osi, na której usytuowany jest portyk fasady, znajduje się ryzalit na planie półokręgu o wysokości całej elewacji kryty dachem stożkowym. W północnym narożu tej elewacji występuje piętrowy ryzalit na rzucie prostokąta o wysokości całej elewacji a do niego przylega od południowego wschodu parterowa część o zaokrąglonym narożu południowo-wschodnim.

Elewacje -elewacje o ujednoliconej klasycystycznej dekoracji. Artykulację poziomą wyznaczają: nieznaczny cokół, gzyms uskokowy międzykondygnacyjny i zwieńczenie poszczególnych lukarn w formie gzymsu. Okna i drzwi występujące w parterze we wszystkich elewacjach są ujęte w profilowane obramienia i podokienniki.

-elewacja frontowa- fasadę poprzedza portyk zwieńczony trójkątnym tympanonem wspartym na trzech arkadach. Filary arkad mają wyodrębnione bazy i zwieńczenia w formie gzymsu a narożne są flankowane pilastrami. Łuki arkad ujęte są w profilowane obramienia z dekoracyjnymi kłincami w zwieńczeniu. Powyżej stylizowany fryz na kształt doryckiego belkowania, a ponad nim trójkątny tympanon ujęty w uskokowy gzyms z motywem stylizowanych regul. Pole tympanonu zdobi stiukowa dekoracja o motywach roślinnych z centralnie umieszczonym wieńcem laurowym.

Wnętrze- W hallu zachowały się dekoracje stiukowych płaskorzeźb w medalionach, obramienia otworów drzwiowych zbliżone do występujących na zewnątrz oraz kasetonowy strop. Wspomniane płaskorzeźby pochodzą z ok. 1920 roku i przedstawiają w dwóch medalionach parę puttów i gałązkę winogron oraz na prostokątnej płaskiej płaszczyźnie znak aptekarski. W sali reprezentacyjnej znajduje się stylizowany strop a także pseudobalkonik na wspornikach.

Wyposażenie- W hallu znajduje się gipsowe popiersie Henryka Sienkiewicza z 1921 roku autorstwa Piusa Welońskiego oraz popiersie Stefana Żeromskiego.

Instalacje - c.o., wodno-kanalizacyjna, elektryczna.

mgr Jadwiga Chmielewska V-IX. 2001

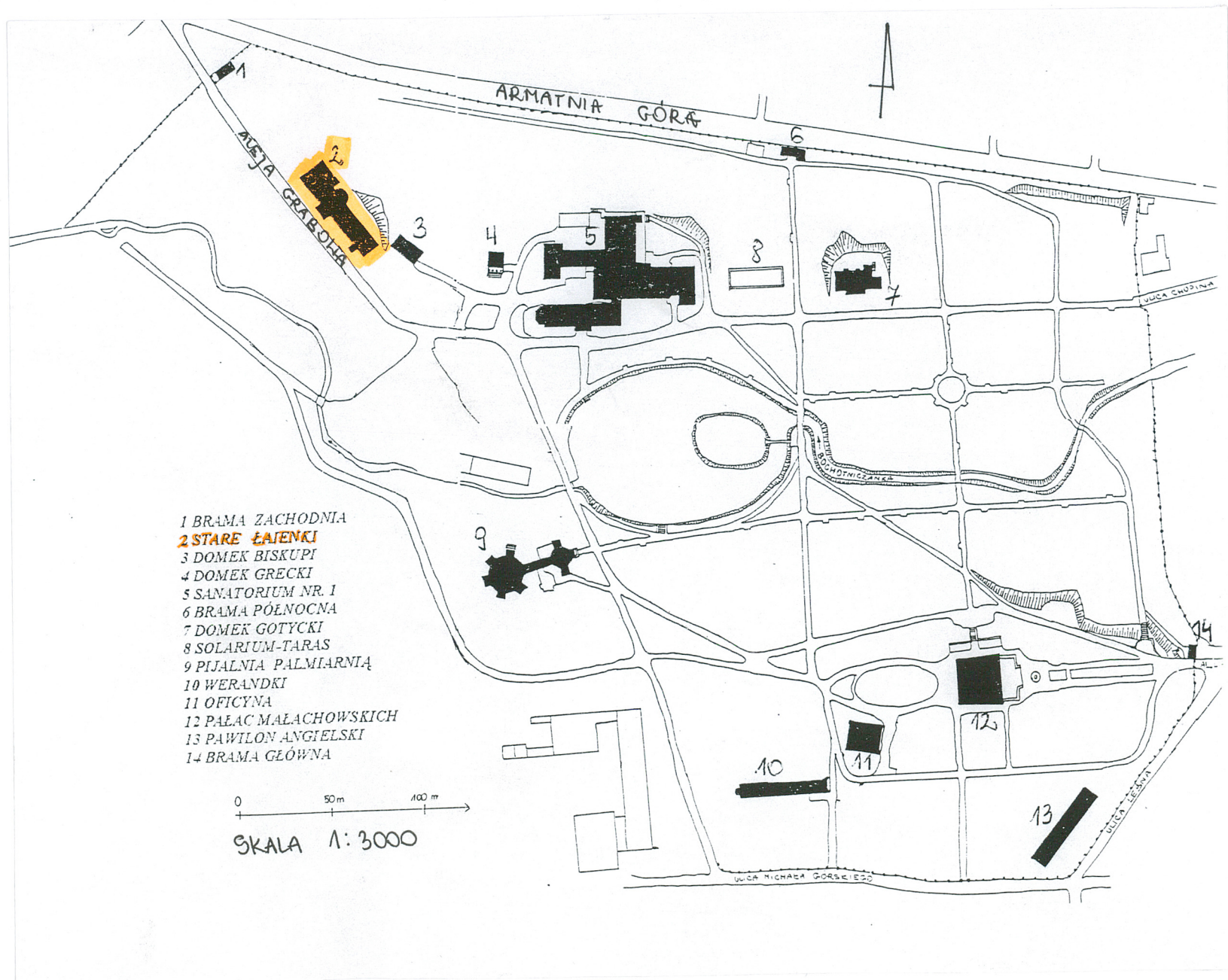
Wkładkę założył: .....

(imię, nazwisko, data)

WOSOZ Lublin

Miejsce przechowywania negatywów: .....

1. Miejscowość..... **NAŁĘCZÓW**
 2. Gmina ..... **Nałęczów**
 3. Województwo ..... **Lubelskie**

4. Obiekt (nazwa jak w karcie)
**STARE ŁAZIENKI W ZESPOLE
 PAŁACOWO-ZDROJOWYM**

5. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego)
Zdjęcia

ELEWACJA PN-ZACH

ELEWACJA PD-WSCH

ELEWACJA PÓŁN-WSCH.
FRAGMENT

mgr Jadwiga Chmielewska V-IX . 2001

Wkładkę założył: .....
 (imię, nazwisko, data)

WOSOZ Lublin

Miejsce przechowywania negatywów: .....

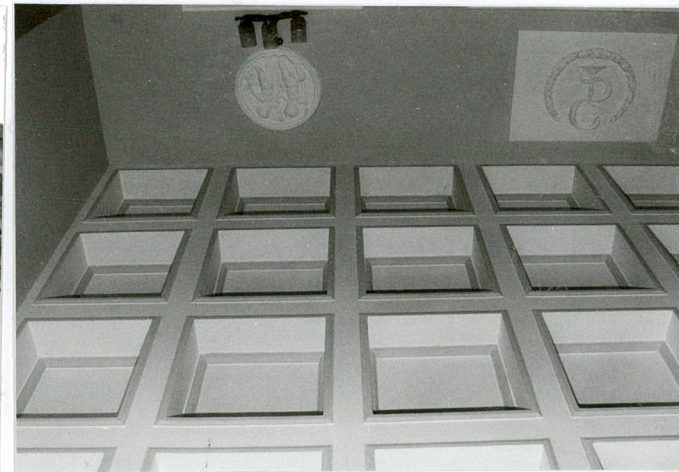

FASADA-PORTYK

TYMPANON

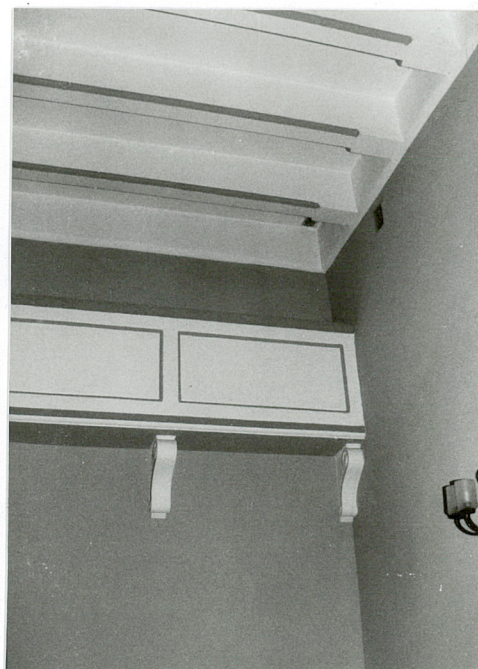
STROP KASETONOWY

1. Miejscowość..... **NAŁĘCZÓW**
 2. Gmina..... **Nałęczów**
 3. Województwo..... **Lubelskie**

4. Obiekt (nazwa jak w karcie)
**STARE ŁAZIENKI W ZESPOLE
 PAŁACOWO-ZDROJOWYM**

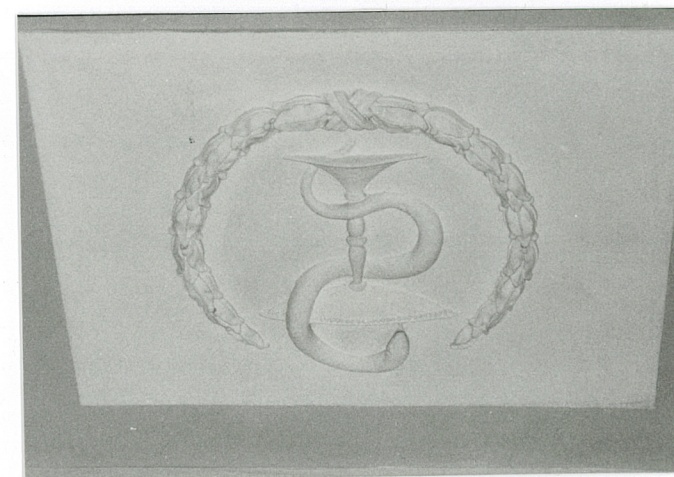
5. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego)
Zdjęcia

STROP SALI WIELKIEJ

MEDALION-PUTTA

PŁASKORZEŻBA- ZNAK
APTEKARSKI

mgr Jadwiga Chmielewska V-IX . 2001

Wkładkę założył: .....
(imię, nazwisko, data)

WOSOZ Lublin

Miejsce przechowywania negatywów: .....

RYZALIT ELEWACJI
PÓŁNOCNEJ

RYZALIT NAROŻNY
ELEWACJI PÓŁNOCNEJ